

ΕΝΣΥΝΕΙΔΗΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΩΣ ΑΡΕΤΗ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Το καθήκον είναι η υποχρέωση για εκτέλεση του δέοντος. Ενίοτε είναι κάτι το ελάχιστο, αλλά μέγιστης σημασίας, σε ό,τι αφορά την ύπαρξη αρμονίας στις κοινωνικές σχέσεις μας. Η παράβαση του καθήκοντος προκαλεί κοινωνική βαρβαρότητα.

Η κοινωνία μας έχασε τη μορφή **αρμονικής σύνθεσης** και μετατράπηκε σε μια ανεξέλεγκτη **χαοτική μαζική σύνδεση τυχαίων-περιστασιακών σχέσεων**. Η Κοινωνία, ως οντότητα, έχει ανάγκη από **σταθερά σημεία συνοχής** και αυτά είναι εκείνα των **καθηκόντων κοινού χαρακτήρα**.

Απόλυτα **πρότυπα** δεν υπάρχουν, αλλά πάντοτε παραμένουν ως ασφαλέστερα παραδείγματα, όσα μας διδάσκουν οι εμπειρίες, όπως το ανθρώπινο **καταπίστευμα κατέγραψε**. Το πολύτιμο δώρο, από το οποίο αναδύονται όλες τις πηγές του εαυτού μας: **Φιλοσοφία, Επιστήμη, Θρησκεία και Παράδοση**.

Η αυτονομία μάς παρέχει μέγιστο βαθμό ανεξαρτησίας, γιατί εξασφαλίζει την ελευθερία στον συνάνθρωπό μας και επιβεβαιώνει το εγώ, ως πρόσωπο και απαραίτητη αξία. Δεν επιβάλλεται με τη βία η αυτονομία. Αναδύεται από τη συνείδηση τής σωστά καλλιεργημένης ανθρώπινης προσωπικότητας με αρμονική σύνθεση σκέψης, συναισθήματος και πράξεως.

Κίνητρα για δράση: Η πίστη μας σε ένα υγιή κοινό βίο και η αδήριτη ανάγκη για ένα υγιές συνυπάρχειν. Ό,τι «κερδίζει» το άτομο με την ψευδαίσθηση της ασύδοτης ανεξαρτησίας του μηδενίζεται από τη φρικτή απομόνωσή του μέσα σ' ένα κόσμο τρόμου και δυστυχίας. Οι πάντες του φταίνε! Μια πραγματική δυστυχία είναι το φρικτό τίμημα, παρά τα όσα άλλα αγαθά κατακλύζουν την αγορά. Γιατί χάσαμε το διπλανό μας, τον οποίο δεν εμπιστευόμαστε πλέον. Έγινε και εκείνος ένας μοναχικός τύπος, όπως εμείς, μέσα σε μια ασύνδετη και κατά φαντασία μόνον κοινωνία.

Τα συλλογικά αγαθά έχουν αμβλυνθεί! Σε ένα κλίμα ψευδεπίγραφης δημοκρατικής διεκδίκησης αναπτύχθηκε ένα συνονθύλευμα ατομικών πλεονεξιών για επίπλαστα και εφήμερα αγαθά. Ένα πέπλο καταισχύνης απέκρυψε κάθε αγαθή, ειλικρινή και υπεύθυνη πρόθεση. Όλοι στρέφονται έναντι όλων. Το αίσθημα ευαρέσκειας, όμως, αναδύεται από την υγιή αυτονομία.

Η αυτονομία είναι ηθική αρετή. Είναι προσαρμογή στις απαιτήσεις των καιρών μας. Ως αρετή είναι η ψυχική δύναμη, που αναδύεται από την αρμονική σύνθεση επιμέρους αξιών με γνώμονα τη δημιουργία υγιούς Κοινωνίας, στην οποία θα θέλαμε εμείς και τα παιδιά μας να ζήσουμε.

Η αυτονομία, ως αρετή προϋποθέτει κόπο, αλλά τελικά μάς ανταμείβει, γιατί απομακρύνει το άγχος της ανασφάλειας με την απόκτηση αυτοεκτίμησης, αυτοπεποίθησης, και σιγουριάς στις δυνάμεις μας. Έτσι αναδύεται η βελτιοδοξία και η υγιής αισιοδοξία.

Το «**ορθό**» και το «**πρέπον**» ήταν, είναι και θα είναι τεράστιας σημασίας ζητούμενα για τον άνθρωπο. Ο απόλυτος Λόγος είναι ασύλληπτος από τον ανθρώπινο νου, ο οποίος εκλαμβάνει, ως ορθό μια ατομική και ελλιπή «**αλήθεια**». Θεωρεί ως «**ορθό**» **το άμεσο προσωπικό συμφέρον**. Μόνον μια ευρύτερη ισότιμη συμμετοχή προσώπων μπορούν να προσεγγίσει εμμενείς καταστάσεις, που αναδεικνύουν πιο ρεαλιστικά το **πρέπον**. Απαιτείται, προσέτι, η τεράστια δύναμη **μετατόπισης του πνεύματος** από την κατεύθυνση που οδηγούν οι επιθυμίες μας προς εκείνη που επιβάλλει το «**δέον**». **Δύναμη που αναδύεται από την ορθή κρίση, τη λεπταίσθησία και την αίσθηση του δικαίου-αγαθού. Ήτοι με τη δια βίου Ολιστική Παιδεία και Αγωγή.**

Τότε προσδιορίζονται τα καθήκοντα, τα οποία είναι κρυσταλλώσεις «ιερότητας» και αναδύονται από την αρμονική σύνθεση λόγου, συναισθημάτων και αγαθής προαίρεσης για πράξη. Θεμελιώνονται στην συνείδησή μας και μετουσιώνονται σε πεποιθήσεις και εξισορροπούν τις αξίες της ατομικότητας και διαφορετικότητας.

Τότε **πλάθονται τα πρόσωπα**, ως υποκείμενα **ηθικής ευθύνης**.

Η συνείδησή μας είναι η πηγή και το λίκνο των καθηκόντων μας. Είναι προσωπικά μας προτάγματα, αλλά όταν τα καθορίσουμε καθίστανται προσταγές. Τα εκτελούμε όχι από το φόβο της ποινής, αλλά από φιλοτιμία.

Με τη τέλεσή τους **εισπράττουμε όχι απλά μια ικανοποίηση και χαρά, αλλά ένα είδος πλήρωσης και λύτρωσης! Τότε αναδύονται η εμπιστοσύνη, η ελπίδα και η αγάπη.**

Η αίσθηση της προσωπικής ευθύνης προσδιορισμού και εκτέλεσης των καθηκόντων είναι θέμα της δια βίου **άσκησης** με βάση την αυτοθεμελίωση και με φάρο το ιστορικό καταπίστευμα που μας κληροδότησε η ανθρώπινη εμπειρία, που στηρίχθηκε στις πλούσιες πηγές ηθικής, που ανακάλυψε ή εμπνεύστηκε το ανθρώπινο πνεύμα.

Μερικά απλά παραδείγματα ίσως μας υποδειξουν ένα τεράστιο εύρος καθηκόντων:

- Η υπακοή στους νόμους της Δημοκρατίας, εφόσον θέλουμε να ζούμε δημοκρατικά.
- Ο σεβασμός του προσώπου του άλλου, εφόσον θέλουμε να ζούμε σε μια υγιή Κοινωνία.
- Ο σεβασμός του περιβάλλοντος, αφού μέσα σε αυτό και από αυτό ζούμε...
- Η φροντίδα της ακεραιότητας της Πατρίδας, αφού χωρίς αυτή δεν έχει νόημα η ζωή.
- Και πολλά, πιο απλά, καθημερινά καθήκοντα προς τον συνάνθρωπό μας που δημιουργούν υγιές κλίμα ανθρώπινης συμβίωσης, χωρίς το οποίο η ζωή είναι αφόρητη ...

Στην εποχή μας βασική πηγή ηθικής μας, ως πρόσωπα είναι η αυτονομία, ήτοι εμείς οι ίδιοι καθορίζουμε τις ελάχιστες δεσμεύσεις, ως καθήκοντά μας, για την εξασφάλιση του ύπατου σκοπού, του «ευ ζην», της γενιάς μας και των παιδιών μας. Το εύκρατο κοινωνικό περιβάλλον αρθρώνεται με βάση τα καθήκοντα με κοινό περιεχόμενο.

Η εκτέλεση των καθηκόντων δεν πρέπει να γίνεται, μόνον, κάτω από την απειλή ποινής, αλλά από δική μας φιλοτιμία, αξιοπρέπεια και καλή πίστη. Τότε νιώθουμε όχι μια απλή ικανοποίηση, αλλά μια πληρότητα και λύτρωση, την οποία η εκτέλεση του τάματος στον Άγιο μάς προσφέρει.

Δυστυχώς η κουλτούρα της εποχής μας δημιουργεί ένα τελείως αρνητικό κλίμα της αίσθησης του καθήκοντος πλημμυρίζοντας τον νου μας με χείριστα μιμίδια προς αποφυγήν.

Και όμως υπάρχουν λαμπρά παραδείγματα ακόμη!! Ας αναλογισθούμε:

- Την πλήρωση, που νιώθει ο γονιός που θυσιάζει κάτι από τη δική του άνεση για το παιδί του.
- Την υπερηφάνεια και ευτυχία, που νιώθει ο δάσκαλος για την πρόοδο του μαθητή του.
- Την αγαλλίαση που νιώθουμε, όταν βοηθήσαμε κάποιον που έχει ανάγκη και αγαπάμε .....

Η κορυφαία προσωπική μας ολβιότητα αναδύεται από την εκτέλεση του καθήκοντος, που εμείς οι ίδιοι αποφασίσαμε και πιστέψαμε, ως ιερό, με τη δική μας πεποίθηση και θέληση. Γιατί, απλά, σεβαστήκαμε τον εαυτό μας αναλαμβάνοντας συνειδητά την ευθύνη μας, ως πρόσωπα.

Τελικά από τη δική μας ενσυνείδητη υπευθυνότητα για αυτονομία, τη δική μας αυθεντικότητα (ειλικρίνεια - αγνότητα) και την καλή μας πίστη (διάθεση) αναδύεται η συν-υπευθυνότητα των συνανθρώπων μας. Και τότε, μόνον τότε χτίζονται οι αρραγείς ανθρώπινες σχέσεις, που μετουσιώνουν την απλή συνύπαρξη σε μια υγιή Δημοκρατική Κοινωνία.

Τότε δημιουργούνται οι κατάλληλες συνθήκες ανάδυσης της Δημοκρατίας. Γιατί δεν την βρίσκουμε έτοιμη προς χρήση τη Δημοκρατία! Είναι η ύπατη Τέχνη ανθρώπινης συνύπαρξης, που πρόσφεραν στην Ανθρωπότητα οι Αρχαίοι Πρόγονοί μας. Συνιστά ένα πολύπλοκο ζωντανό παιχνίδι. Όχι φυσικά «παιγνιώδες» παιχνίδι! Αλλά ωραίο και άκρως δημιουργικό παιχνίδι, το οποίο, όμως, απαιτεί πρωταγωνιστές και αγωνιστές με δημοκρατική παιδεία και αγωγή.

Συμπερασματικά η πρώτιστη απαίτηση της Δημοκρατίας είναι να μάθουμε να εκτελούμε τα δικά μας καθήκοντα: Να τηρούμε τους νόμους και τους κανόνες λειτουργίας της και να αποκτήσουμε ηθική δημοκρατική συνείδηση.

Καθόλου φυσικά εύκολο, αλλά η δημοκρατία δεν δωρίζεται, ούτε επιβάλλεται!

Κατακτιέται με τον κόπο και τον μόχθο των μελών της, τα οποία τότε, και μόνον τότε, μπορούν και δικαιούνται να απολαύσουν τα αγαθά της !

Δημήτρης Κ. Μπάκας
09 Απρίλιος 2021